

TÜRKİYE JEOLojİ KURUMU BÜLTENİ

Bulletin of the Geological Society of Turkey

Ekim - 1947 - October

Jeoloji Kurumu Açılış Nutku

Sayın Arkadaşlar;

Bir seneden fazla bir zamandanberi kurmağa uğraştığımız <<Türkiye Jeoloji Kurumunun>> ilk resmî toplantısını açmakla büyük bir sevinç duyuyorum. İlk hazırlıkları yapabilmek için ve belki en yaşlılarımızdan biri olmak dolayısıyla, muvakkatten beni reis seçmiş olduğunuzdan cesaret alarak, müsaadenizle bu kurumu ne maksatla kurduğumuzu ve bundan ne gibi faydalar beklediğimizi kısaca açıklamak isterim.

Jeolojik ilimlerin pratik hayattaki büyük önemleri, madencilikte, diğer sanayi müesseselerinde, yol ve demiryolu inşaatında, ziraat ve ormancılıkta, şehir ve kasabaların sularını temin etmekte, askerî sahalarda oynadıkları roller, yüksek kültürlü memleketleri Jeoloji müesseselerini vücade getirmeğe sevketmiştir. Bu müesseseler, memleketlerin plânlı bir surette araştırılmasına ve bu araştırmalardan pratik ve amelî bakımdan neticeler çıkarmağa çalışmaktadırlar. İngiltere bu yolda en başta gelmiştir. Geological Survey of the United Kingdom'un tesisi tarihi 1835 dir. Avusturya hükümeti 1849 da Viyana'da Geologische Reichsanstalt'ı kurmuştu. Bunu 1868 de Fransız Service Geologique'i ve 1877 de Alman Geologische Landesanstalt'ı ve Amerika'nın 1879 da kurduğu U. S. Geological Survey'inin kuruluşu takip etmiştir. Bundan sonra her memlekette bunlara benzeyen müesseseler kurulmuştur. Bugün bir Jeoloji servisine malik bulunmayan hiç bir kültür memleketi yok gibidir. Memleketimizin böyle plânlı ve sistematik bir surette ve bilhassa pratik gayeler güderek araştırılması, bugün kurulumuza misafirperverlik göstererek binası içerisinde toplandığımız Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünün 1935 de kurulmasıyla başlar.

Türkiye Jeolojisi için zaman zaman yabancıların teşebbüsleriyle araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırma ve etüdler ekseriya bir imtiyaz bahanesiyle, ya bir siyasi macera ile veya askeri bir amaç güdere, veyahut ta hükümetin muayyen bir problemine esas teşkil etmek üzere yapılmış ve dar itinererler boyunca çok mevziî olarak tertiplenen seyahatlerin neticeleri olmuştur. Hiç şüphesiz bunlardan hakikî ilmi manâda istifade edilemezdi. Mamefih bunlar arasında hiç olmazsa Türkiye Jeoloji araştırmalarının başlangıç tarihi bakımından çok ehemmiyetli olan bazılarını ayırt etmek icap eder. Bu münasebetle, Viquesnel, Tchihatcheff, Oswald, Philippon, Penck, Chaput gibi bazı isimleri burada yad etmeği bir kadirşinashlık vazifesi bilirim. Hiç şüphesiz bu zatların yayınları memleketin büsbütün bir Terraincognita olduğu zamanlara ait olduğu için daima kıymetlerini muhafaza edecektir. Fakat bunların yanında kendi memleketimizin yer altı yapılışı, servetleri hakkında hiç bir bilgimiz olmadığı ve bu bilgisizliğimiz yüzünden yabancıların binbir hile ve desisesine maruz kaldığımız zamanlara ait pek çok eserler de vardır ki, bunlardan ne ilmin, ne de memleketin hiç bir faydası olmamıştır.

Maden Tetkik ve Arama Emtitüsünün kurulması ile memleketin Jeoloji davasında yepyeni bir devir açılmış ve araştırmalar millileştirilmiştir. Burada, bu müessesenin memlekette yaptığı binbir hizmeti sayacak değilim, yalnız 1/800000 mikyaslı umumi Jeoloji haritasının neşri ve 1/100000 mikyaslı daha detaylı haritaya başlamış olması gibi Türk Jeolojisine yapmış olduğu hizmetlerini burada şükranla yadetmekten kendimi alamam.

Memleketlerin bu plânlı ve sistematik araştırma müesseselerinden başka dünyanın her tarafından, surf Jeoloji ilminin ilerleme ve gelişmelerine hizmet etmek, bu bilimin memleketlerin ilmi ve amelî hayatındaki mevki ve önemini tanıtmaq ve bundan başka Jeoloji ile uğraşanlar arasında tesanüdü temin etmek amaçları ile Jeoloji cemiyetleri kurulmuştur. İngiliz Jeoloji cemiyeti bu bakımdan da dünyadakilerin en yaşlı ağabeyisidir. 1807 de kurulan Geologieal Society'den sonra, Fransa'da 1830 da, Almanya'da 1848 de ve Amerika'da 1888 de Jeoloji Cemiyetleri kurulmuştur.

Pek tabiidir ki biz de kurumumuzu, bir az evvel söylediğim umumi amaçlarla kuruyoruz. Biz de Jeoloji bilgilerini memlekette yaymak ve memleketimizin Türk gözü ile incelenecek jeolojisini ilim dünyasına nakledecek bir cemiyet kuruyoruz. şurasını hepimiz biliriz ki, zaten nispeten genç bir ilim olan jeoloji, henüz memleketimizde istenildiği gibi yayılmış değildir.

Hattâ jeologun ne mahiyette bir sanat sahibi olduğu, ne iş gördüğünü bilen bile pek azdır. Kuracağımız cemiyet bunu memlekete tanıtacağı gibi, jeoloğunun da hekimlik, mühendislik, gibi şereflî bir meslek olduğunu öğretecektir.

Bunun için her şeyden evvel kurumumuz jeoloji ilmine hizmet edecektir. Memleketimizin her taşının, her karış toprağının mahiyetini öğrenmek icap eder. Henüz memleketin geniş alanları jeoloji araştırmaları bakımından bakirdir. Hattâ biz, diğer memleket jeologlarına nazaran bu bakımdan imtiyazlı bir durumdayız. Stratigrafimiz henüz kesinleşmemiştir. Tektonik tefsirlerimiz henüz durmadan değişmek zorundadır. Hattâ henüz memleketin umumî öz yapısının koordinasyonunda istikrar olamamıştır. Umumiyetle jeoloji disiplinlerinde her arayıcının tamperemanına, istidatlarına göre ayrı ayrı çalışma imkânları vardır. Meselâ, kimimiz daha jeometrik çalışmak istidadındayız; bu gibiler için tektonik problemler ve hipotezler daha caziptir.

Memlekette, yeni tektoniğin henüz hallolunmamış problemleri yanında Hersiniyen ve Antehersiniyen tektoniğine henüz dokunulmamıştır. Bu sahada çalışacak arkadaşlarımıza meydan açıktır.

Kimimiz için daha detay travaylar, kesin neticeler daha cazibelidir. Memlekette henüz tahlil edilecek, toplanacak ve koordine edilecek bir çok Stratigrafik vakıalar, kesinleştirilecek paleontolojimiz ve mikroskop altına girecek petrografimiz vardır.

Bu muhtelif sahalarda sarf olacak mesai ile Türk Jeoloji İlmi kurulacak ve bu suretle bir yandan millî hayatın şuuru teksif edilecek ve diğer yandan da dünya ilmine hizmet edilecektir.

Acaba bu gayelerin hakikat olmasında Jeoloji cemiyetinin ne gibi rolleri olacaktır?

Hiç şüphesiz Türkiye'de jeolog ve jeoloji disiplinleriyle alakalı olanlar mevcut olmadığı veya pek az bulunduğu zamanlarda böyle bir cemiyeti kurmak hatıra gelemezdi. Fakat bu gün ilgililerimiz artmıştır ve bunlar bir ateşin etrafında toplanan pervaneler gibi, büyük bir varlığın cazibesinden kendilerini kurtaramazlar. Kültür birliği, gaye ve ideal birliği, isterseniz zevk birliği, menfaat birliği, bizim bir araya toplanmamızı icap ettiriyor. Zaten millet gibi daha büyük camiaların da bir araya toplanmış olmasına da sebep bu duygular değilmidir? Şu halde jeoloji cemiyetinin birinci faydası jeologlar ve jeoloji ile ilgili kimseler arasında bir tesanüd tesis

etmek ve bunların beraber çalışmalarını sağlamak olacaktır. Aynı duygularını taşıyan, aynı dileklere sahip bulunan insanların el birliği yapmaları ilmimizin Türkiyedeki kuvvetini sağlayacaktır.

İlim adamlarının ilmî randumanları, buldukları muhitin şartlarına tabidir. Bir ilim adamı, ögle nazik bir fidandır ki, ancak kültürlü bir muhitte neşvünema bulabilir. Şimdiye kadar memlekette bizim bir muhitimiz yoktu. Jeoloji Cemiyeti işte bu muhitin kendisidir. Burada etüdlerimizin neticelerini birbirlerimize bildireceğiz, bunların münakaşalarını yapacağız. Bir jeolog ancak muhitinden teşvik görürse inkişaf eder. Böyle teşvik eden bir muhitte, eğer şartlar müsait olursa, hattâ en basit bilgilere malik olanlar bile meşhur bir jeolog ve meşhur bir alim olabilirler. Halbuki ihmalkâr, teşvik edici olmıyan bir muhitte ise en parlak zekâlar bile sönmiye mahkûmdur. Yaptığımız işlere, bazan çok yorucu incelemelerle elde ettiğimiz neticelere hiç kimsenin alâkası olmaz ve hiç kimse tarafından teşvik görmezsek, yeni bir fosilin espesini tayin etmekte, Stratigrafide presizyona gitmekle nasıl ısrar ederiz? Ancak çelik gibi çok sağlam karaktere malik olanlar ve pek fevkalâde istidatlarıdır ki, muhitin çekemezliğine, kıskanç ve bazen müstehzi bakışlarına mukavemet edebilirler. Alelâde istidatların bazen çok asil hislerle kendilerini ilme verdiklerini tasavvur edecek olursak, bunların muvaffakiyetlerini temin için, kendi dilinden anlıyanların onu dinlemesi, hatalarını göstermesi, muvafakiyetlerini takdir etmesi ve çalışmağa teşvik eylemesi icap eder. İşte bunları ancak böyle ilmi kurumların toplantıları yapabilir. İleride bu cemiyetin vesaiti genişlediği zaman, bu ilmi çalışmalarını teşvik için, etüdüleri mecmuamızda neşr eder, maddî yardımlar yapar; jeolojinin muhtelif sahalarında yapılacak en iyi etüdülere altın madalyalar, mükâfatlar tesis edebiliriz.

Böyle bir cemiyeti kurarken her şeyden evvel, bunu nasıl yaşatabileceğimizi düşünmek gerekir. Cemiyetin canlılığı, ilk zamanlarda muntazam olsun olmasın, ancak toplantıların yapılabilmesiyle ve bu toplantılara mümkün mertebe fazla arkadaşın gelerek araştırma neticelerini hepimizin münakaşasına sahasına arz etmesiyle kaimdir. <<Toplantılara iştirak edebilmek için zamanım yoktur, resmi işlerim buna müsait değildir; yahut ailevî işlerim çok zamanımı aldığından toplantılar için icap eden zaman ve parayı ayıramam>> gibi sözler, bazıları için varit olmakla beraber, ekseriya medeni insanlardan beklenilmeyen mazeretlerdir. Her medeni insanın devam ettiği bir cemiyet veya hiç değilse bir klübü olur. Böyle bir

cemiyetin ehemmiyetine inanılmış olur ve bunun idamesi en başlıca vazifelerden biri telâkki edilirse, bu gibi mazeretler ortadan kalkar. Cemiyetin toplantısına gitmek, tıpkı üniversitedeki dersine gitmek veya dairedeki işi başına gitmek gibi bir vazife olur. Bu inanç ve bu vazife telâkisi olduktan sonra, bunun için zaman da, para da herşey bulunur. Bugün artık dünyaca öğrenilmiştir ki milletlerin büyüklüğü ve kudreti ilmî sahalardaki verimleriyle ölçülür. Diğer bütün faktörler ikinci ve üçüncü derecededir. Her ilim müntesibi kendi disiplini memleketinde yükseltmek zorundadır. Jeoloji ilmini yükseltmek ve geliştirmek vazifesi de bizlere terettüp eder.

Cemiyetin bir diğer faydası da şu olacaktır: Bizde bir adamın ilerlemesi, ancak makamca, memuriyetçe yükselmesi demektir; başka türlü kendisini göstermeğe imkân yoktur. Nice istidatlar vardır ki, şu veya bu sebepten dolayı memuriyetce ilerliyemediği için geri planda kalmış, parlıyarak kendini göstermeğe imkân olamamıştır. Bunlar zaruri olarak ne bizce, ne de dünyaca tanılmadan kalmış, belki memleket ve dünya çapında istidatlıdır ki, hiç şüphesiz hem memleketin ilmi hem de dünya ilmi için büyük kayıplardır. Hepimiz biliriz ki, dünyadaki büyük jeologların bir çoğu, ne mutlaka asistanlıkla akademik karyere girdiklerinden, ne de jeoloji servislerinde memuren çalışmış olduklarından dolayı yükselmiş ve meşhur olmuşlardır. Bunların çoğu hattâ hususi çalışma neticelerini böyle ilmi cemiyetlere devamlı surette bildirmişler ve bu cemiyetlerde göze çarpmışlar; bunlar tarafından ihdas edilmiş mukâfatlara, takdir madalyalarına mazhar olmuşlar ve bu suretle şöhretli mevkilerini almışlardır. Kurumumuz bunu da sağlıyacaktır.

Jeoloji Cemiyetinin, bizim gibi bu çeşit toplantıları az olan yerlerde, birde terbiyevî faydası olacağını zannediyorum. Burada en yaşlı ağabeyler, en genç müptedilerle yan yanadır ve aynı seviyededir. Burada ögle bir atmosfer yaratmalıyız ki hoca talebesiyle, âmirler maiyetleriyle sıkı bir arkadaşlık yapabilmeli, bütün hierarşik mesafeler muvakaten ortadan kalkmalı ve Confrere meslekdaş kelimesinin boş bir söz olmadığı görülmelidir.

Burada bir az evvel dediğim gibi, herkes araştırma ve etüd neticelerini serbestçe bildireceğinden bunları dikkatle dinlemeğe alışacağız. Bu dikkatli dinlemeler, icabında bizi münakaşalara ve bazan müsamahasız tenkide sevkedecektir. Münakaşa ve vukuflu tenkid ilimde asil hakikatin meydana çıkması için elzem olan bir şeydir. Hattâ bazen bir komünikenin büsbütün kıymetsizliğini gösterecek ihtarlar bile yapılabilir. Ancak münakaşa ve ten-

kid mutlaka yerinde olmalı ve mutlaka münakaşaya karışmış olmak ve tenkit etmiş olmak için yapılmamalıdır. Unutmamalı ki, tenkit etmek polemik yapmak değildir. Hiç şüphesizdir ki zaman ile bu tenkit ve münakaşalara iştirak ancak tecrübeleri kendilerine bu hususi selahiyeti vermiş olanların rolü olacaktır.

Bundan sonra bu tenkitlere hattâ ihtarlara tahammül etmek icabeder. Bizden daha iyi düşünebilecek olanların mevcut olabileceğini daima göz önünde tutmalıyız ve eğer yanlış bir müşahedeye, bozuk bir muhakemeye saplanıp ısrar edersek ilme saygısızlık olacağını unutmamalıyız, şunu da bilmeliyiz ki tenkide lâıyk eser çıkarmak da, yine ilim yapmak demektir.

Gerek tenkit ve gerek tenkide tahammül, ilmî cemiyetlerin en önemli terbiyevî tesirlerinden biridir. Bizde bir çok cemiyetlerde, bilmeden yapılan tenkidler dolayısıyla, veya doğru tenkitlere tahammülsüzlük yüzünden aksaklıklar maateessüf her zaman görülmüştür. Kuracağımız cemiyet bu bakımdan da olgunluk göstererek diğer benzer kurumlara misal teşkil edecektir. Münakaşalarımızda ilim atmosferini hiç bozmamak prensipimiz olacaktır.

Arkadaşlar, zaten bizim çalışma tarzlarımız diğer disiplin erbabını imrendirecek şekildedir. Açık havada doğrudan doğruya çıplak tabiatın sinesinde çalışmak imtiyazı her meslekte yoktur. Henüz hiç bir jeologun geçmediği bir patikadan dağın tepesine çıkarken vuracağımız bir çekiç darbesiyle her zaman en büyük keşiflerden birini yapmak ümidindeyiz. Bu büyük zevki duyabilmek herhalde herkesde olmıyan bir duygudur.

Jeologlar daima genç kalan insanlardır. Yalnız kimi, benim gibi erken saatlerin, kimi de daha geç saatlerin amelesidir. Birlikte geçirmiş bir dağ başı, bir çadıraltı hayatının bize verdiği bir arkadaşlık sevgisi vardır ki, bizleri diğer mesleklerde olduğundan fazla birbirimize bağlar. Bu arkadaşlık atmosferi içinde, eğer istersek, memleketin bütün ilim hayatında yepyeni bir çıkır açabiliriz.

Türk Jeoloji Kurumunu işte bu ümit ve dileklerle kuruyoruz.

Kurum Başkanı

Hamit N. Pamir